

СУ “ОТЕЦ ПАИСИЙ” С ПРИРОДОМАТЕМАТИЧЕСКА НАСОЧЕНОСТ - град КЪРДЖАЛИ

УТВЪРЖДАВАМ:

ДИРЕКТОР: .....

Златко Атанасов

ПРОГРАМА

ЗА

ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ НА УЧЕНИЦИТЕ

**В СУ “ Отец Паисий“ с природоматематическа насоченост
гр. Кърджали
за учебната 2022/ 2023 година**

(Настоящата програма е приета с решение на ПС – 13.09.2022 година и утвърдена със Заповед РД-13-82/15.09.2022 г.)

I. ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

1. СЪЩНОСТ

- Гражданското образование е насочено към формиране на гражданско съзнание и граждански добродетели и е свързано със знания за устройството на демократичното общество, за правата и задълженията на гражданина, с умения и готовност за отговорно гражданско поведение.
- Здравното образование е насочено към развитие на умения за създаване или поддържане на здравословен стил и условия на живот, за доброволното адаптиране към поведение, благоприятстващо здравето и добра здравна култура.
- Екологично образование е насочено към формиране на екологична култура, екологично съзнание и екологично поведение в тяхната взаимна връзка с оглед познаване на екологичните закони, защита, подобряване, управление и разумно използване на природните ресурси, както и опазване на природната среда и на екологичното равновесие.
- Интеркултурното образование е насочено към усвояване на знания за различни измерения на културните идентичности, за основни характеристики на интеркултурните отношения, формиране позитивно отношение към разнообразието във всички области на човешкия живот, както и умения и нагласи за конструктивни взаимодействия в мултикултурна среда. В основата на интелектуалното образование лежи развитието на положителните личностни качества на индивида, развитието и усъвършенстването на когнитивната, социална и интелектуална емпатия, усъвършенстването на когнитивните способности на личността и развитието на социални умения и положителни междуличностни отношения.

2. НАСОКИ

Учениците

- Да познават институциите и ценностите на демокрацията;
- Да се формират личности с позиция и способност да защитават своите права чрез различни дейности;
- Да се формират личности с асертивно поведение;
- Да изразяват гражданската си позиция;
- Да вземат решения и носят отговорност за своето развитие и живот;
- Да се научат да изграждат правилна самооценка и да развиват собствените си силни качества и страни;
- Да развиват собствената си вътрешна мотивация и да избягват поведение на подражание;
- Да се научат да си поставят смислени, постижими и взаимно неизключващи се цели.

3. РЕАЛИЗИРАНЕ

- Чрез учебното съдържание по общообразователните учебни предмети;
- В часа на класа;
- В извънкласни и извънучилищни форми на работа;
- Чрез проекти и мултимедийни презентации, разработени от учители и ученици.

4. АКЦЕНТИ

- Здравно образование;
- Превенция на зависимостите/наркомания, алкохол, тютюнопушене/;

- Сексуално образование и превенция на СПИН и други венерически болести;
- Екологично образование и възпитание;
- Патриотично възпитание;
- Военно обучение;
- Превенция на насилието;
- Справяне с гнева и агресията и мирно решаване на конфликти;
- Защита при бедствия и аварии;
- Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха;
- Безопасност на движението.

ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОЛИТИКА ЗА ПОДКРЕПА НА ГРАЖДАНСКОТО, ЗДРАВНОТО, ЕКОЛОГИЧНОТО И ИНТЕРКУЛТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Училищните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование са насочени към изграждане и поддържане на демократична училищна организационна култура, която насърчава спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности.

Училищните политики включват:

1. Училищни ритуали, свързани с:
  - а) откриване и закриване на учебната година;
  - б) официално раздаване дипломи за средно образование
  - в) награждаване на отличили се ученици и учители;
  - г) честване на Националния празник на Република България, Деня на славянската писменост и култура, Деня на народните будители, други официални празници и на празника на училището;
  - д) изпращане на завършилите зрелостници.

2. Възпитаване в трайни навици за отдаване на почит и израз на националното самосъзнание чрез:
  - а) изслушване на националния химн в тържествени за държавата и училището моменти;
  - б) поставяне на националния флаг на фасадата на училището;
  - в) отбелязване на годишнини на значими събития от българската история.

3. Етичен кодекс на училищната общност на СУ „Отец Паисий“, който се разработва и приема от педагогическия съвет, представители на Обществения съвет, на Училищното настоятелство и на Ученическия съвет.

4. Училищни символи.

Училищните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование включват и подкрепа на инициативността и участието на учениците чрез подходящи за възрастта им демократични практики като:

  - Участие в различни форми на ученическо самоуправление и представителство, регламентирано в рамковите изисквания – Приложение № 6 към чл. 17, ал. 2 от Наредба № 13/21.09.2016г.
  - Поддържане на училищния сайт.
  - Организиране на училищни кампании в подкрепа на здравето, толерантността, социалната

чувствителност, правата на човека, опазването на околната среда и др.

- Организиране на училищни празници и събития.
- Участие в клубове и неформални групи по интереси.
- Реализиране на различни форми на посредничество при решаване на конфликти, превенция на агресията.
- Въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др.
- Проучване на мненията, нагласите и очакванията на учениците относно процеса и съдържанието на училищното образование и предложения по училищния живот.

II. ЗАДАЧИ

1. Изграждане на култура на поведение в ученическата общност и готовност за участие в общо-училищния живот.
2. Изграждане на здравна и екологична култура.
3. Свободен и самостоятелен избор на професионален път на развитие и реализация.
4. Изграждане на национално самочувствие и отговорност у учениците, възпитание на инициативност и подготовка за пълноценен живот.
5. Противодействие на агресивността, насилието, тормоза, зависимости(хазартни, към психоактивни вещества, интернет и компютърни игри) и настъпването на секти.

III. ДЕЙНОСТИ И МЕРОПРИЯТИЯ

А) Възпитаване на дисциплинираност и гражданско поведение чрез:

1. Учебната, извънкласната и извънучилищната дейност.
Срок: през учебната година
Отг.: класни ръководители и учители
2. Спазване на правилника за дейността на училището.
Срок: през учебната година
Отг.: Директор, кл. ръководители и учители
3. Спазване на правилника за осигуряване на безопасни условия на възпитание, обучение и труд.
Срок: през учебната година
Отг.: Директор, кл. ръководители и учители
4. Провеждане на часа на класа на базата на рамковия план за провеждане на часа на класа с участие и на учениците:
  - Патриотично възпитание и изграждане на националното самочувствие
  - Толерантност и интеркултурен диалог
  - Финансова и правна грамотност, вкл. и „Моето първо работно място“
  - Военно обучение и защита на родината
  - Безопасност и движение по пътищата
  - Защитата на населението при бедствия и аварии и катастрофи; оказване на първа помощ
  - Превенция на тероризма и поведение при терористична заплаха; киберзащита
  - Кариерно ориентиране
  - Превенция и противодействие на корупцията
  - Електронно управление и медийна грамотностСрок: през учебната година
Отг.: Класни ръководители

Б) Възпитаване на национално самочувствие и продължаване на националните традиции.

1. Честване на всички национални и училищни празници.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители; Ученически съвет, Педагогически съветник

2. Запознаване и спазване на задължителните символи на Република България и българското училище (национално и училищно знаме, държавен химн, герб, език, конституция и др.)

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители и учители

3. Изграждане на система за сътрудничество на родители, училищно настоятелство, културни институции, фирми, организации и др., имащи отношение към възпитанието на младите хора.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители и учители

В) Здравно образование и екологично възпитание на учениците

1. Провеждане на здравни беседи на учениците

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители, Медицинско лице

2. Разглеждане на здравни теми в часа по „Здравно образование” и Часа на класа

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

3. Мероприятия за почистване на училищните площи и района около училището

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

4. Отбелязване на Деня на Земята.

Срок: 22.04.2023 г.

Отг.: Класни ръководители, учители по БЗО и ХООС

5. Отбелязване на международния ден за опазване на околната среда.

Срок: 06.06.2023 г.

Отг.: Класни ръководители

Г) Възпитаване в интеркултурна среда.

1. Провеждане на беседи, свързани със създаване на климат за сътрудничество на етническите и културните групи в класа в часа на класа.

Срок: през учебната година

Отг.: Класни ръководители

Д) Развиване на физическата дееспособност на учениците

1. Изготвяне на ученически спортен календар на училището.

Срок: 09.2022г.

Отг.: Учители по ФВС

2. Провеждане на спортни празници и турнири.

Срок: през учебната година

Отг.: Учители по ФВС

IV. РАМКОВИ ИЗИСКВАНИЯ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ОБУЧЕНИЕТО ПО ГРАЖДАНСКО,ЗДРАВНО,ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ

1 .Рамковите изисквания за резултатите от обучението по всеки един от елементите на интердисциплинарния комплекс са определени, както следва:

- по гражданско образование – в приложение № 1;
- по здравно образование – в приложение № 2;
- по екологично образование – в приложение № 3;
- по интеркултурно образование – в приложение № 4

към чл.14, ал.2 от Наредба №13 от 21.09.2016 г. за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

3. Рамковите изисквания за резултатите от обучението са ориентир за разработване на програмни системи, както и на учебни програми за придобиване на разширена и/или на допълнителна подготовка, както и в часа на класа, съобразно проучените интереси и потребности на учениците и преценката на учителя.

4. Учителите по своя преценка използват, комбинират и адаптират рамковите изисквания за резултатите от обучението съобразно проучените интереси и потребности на учениците.

5. Програмата се използва и по НП „Без свободен час“.

V. КООРДИНАЦИЯ

За координиране при прилагането на училищните политики за подкрепа на гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование в СУ „Максим Горки“ отговарят следните работни екипи:

1. Комисия за противодействие на училищния тормоз.
2. Координационен екип за личностна подкрепа.
3. Комисия по БДП.
4. Комисия Защита при бедствия, аварии и катастрофи.

VI. КОНТРОЛ

1. Контролът по провеждането на възпитателната работа се осъществява от директора на училището.

2. На контрол подлежи цялостната възпитателна дейност, съгласно настоящата програма и плана за контролната дейност на директора.

3. Резултатите от изпълнението на програмата се отчитат на заседание на педагогическия съвет.

ВИ. ОБЛАСТИ НА КОМПЕТЕНТНОСТ, ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И ОТНОШЕНИЯ

Област на компетентност	НАЧАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН Знания, умения и Отношения В резултат на обучението ученикът	ПРОГИМНАЗИАЛЕН И ГИМНАЗИАЛЕН ЕТАП НА ОСНОВНА СТЕПЕН Знания, умения и Отношения В резултат на обучението ученикът
Междупersonality и отношения	умее да различава и описва свои и чужди чувства, да описва и дава примери за това, как чувствата влияят върху поведението; разбира и описва различия между хората по отношение на пол, възраст, раса, етническа принадлежност, професия; разбира промените във взаимоотношенията с другите хора, свързани с порастването; дава примери и описва поведения на сътрудничество; разбира как поведението на един човек може да помогне или да нарани другите	обяснява влиянието на групата, приятелите и съучениците върху личния избор и поведение; демонстрира умения за: <ul style="list-style-type: none"> • отстояване на групов натиск и казване на "не"; • споделяне; • даване на обратна връзка; • влизане и поддържане на приятелски взаимоотношения; • сътрудничество; • разбиране на чувствата и преживяванията на другите
Социална среда	познава различни демократични форми на училищния живот и определя мястото си в тях	познава различни форми на ученическо самоуправление
Права на човека	познава основните права на човека и права на детето, както и основни организации и институции в тяхна подкрепа; свързва правата с отговорностите, като се отнася с отговорност и толерантност при отстояването на правата си - сътрудничество и себепостояване	познава изборителното право в България; дефинира основните права на детето и дава примери за документи, институции и организации, които ги гарантират; оценява различието в контекста на правата на човека
Демократично гражданство	разбира своята идентичност като "гражданин на Република България" и "гражданин на Европейския съюз" през споделените граждански ценности и културни традиции	разбира съдържанието на понятието "държава"; осъзнава ролята на медиите и глобалната мрежа в обществения живот
Идентичности и различия в обществото	разбира принципите за равнопоставеност на половете	познава и дава примери за етническа, религиозна и езикова принадлежност; разбира общественото значение на различните професии и техния принос за общото благополучие; осъзнава възможностите на образованието като фактор за личностното развитие; разбира необходимостта от преодоляване на негативните предразсъдъци, включително и при работа в екип
Власт, политика и демократични ценности	разбира на базисно ниво необходимостта от държавни институции и дава примери за тяхната роля за развитието на децата	познава принципите за разделението на властите и за върховенството на закона и може да дава примери за тяхното следване и нарушаване
Социална политика, справедливост и солидарност	осмисля значението на солидарността и сътрудничеството за постигането на лично и общностно благополучие; изгражда чувство на увереност и умения за общуване	оценява значението на равенството, сигурността и толерантността в обществения живот на страната; разбира смисъла на социалната справедливост и значението ѝ за осигуряването на равнопоставеност, справедливост във и между отделните общности

Глобализация, плурализъм и толерантност		изброява негативни последици от демографския взрив; разбира опазването на околната среда като стратегия за оцеляването и развитието на човечеството; обяснява разпространението на световните болести и епидемии във връзка с икономическото развитие на отделните страни и региони
		настойчивост (асертивност), за казване на "НЕ", за уст анализира последствията от употребата на психоактивни вещества в личен, семеен и социален план; осъзнава че употребата или неупотребата на психоактивни вещества е въпрос на личен избор и отговорност; анализира причините, факторите и личните мотиви за избора по отношение на употребата или неупотребата на психоактивни вещества; избягва употребата на психоактивни вещества
Безопасност и първа помощ	изброява и следва елементарни правила за безопасност преди, по време на и след злополука; различава рисково от нерисково поведение и не предприема поведения, водещи до опасност за него и за другите; обяснява и демонстрира умения за оказване на първа помощ при порязвания, одрасквания, ожулвания, изгаряния, ужилвания, навяхване, изкълчване	умее да различава рисково от нерисково поведение по отношение на нови дейности и отговорности, свързани с развитието и порастването; умее да предвижда последствията от своето и чуждото поведение по отношение на безопасността; демонстрира умения за отстояване на безопасно поведение и устояване на натиск; показва знания и умения за оказване на първа помощ при шок, силно кръвотечение, задавяне, отравяне, изгаряне, счупване на крайник; демонстрира отговорно отношение към собствената безопасност и безопасността на другите
Сексуално здраве и сексуално преносими инфекции	описва човешкото тяло и анатомичните особености на половите системи на мъжа и жената; обяснява зачеването и раждането на деца; умее да се грижи за хигиената и здравословното състояние на своята полова система; различава, отказва и избягва поведения, свързани със сексуално насилие или злоупотреба	описва анатомията и физиологията на мъжката и женската полова система и процесите на репродукция; описва промените, които настъпват в тялото в периода на юношеството, и необходимите лични хигиенни навици във връзка с тях; посочва методи на контрацепция и причини за тяхното използване; познава и описва болестите, предавани по полов път, и ХИВ/СПИН; приема своята сексуалност като естествена част от живота; демонстрира междуличностни и социални умения за влизане и поддържане на партньорски взаимоотношения; отнася се отговорно към своето сексуално здраве и се консултира със специалисти; умее да анализира влиянието на средата, културата,

		<p>семейството по отношение на очакванията към ролите на мъжа и жената;</p> <p>описва факторите, свързани със създаването и поддържането на дом, с планирането и поддържането на семейство;</p> <p>описва промените на взаимоотношенията и ролите в семейството, свързани с порастването на децата;</p> <p>осъзнава значението на личния избор и поведение в междуличностните отношения, така че те да не водят до риск за здравето и личната безопасност</p>
Лична хигиена	<p>умее да поддържа обща хигиена на тялото, облеклото, работното място и дома;</p> <p>описва строежа и заболяванията на зъбите, венците и устната кухина;</p> <p>посочва влиянието на различните храни и начина на хранене върху тях;</p> <p>умее да поддържа здравето на зъбите, венците и устната кухина;</p> <p>доказва необходимостта от съчетаване на физическо и умствено натоварване, сън и почивка; демонстрира елементарни умения за ефективно учене; посочва и показва умения за хигиена на очите при писане, четене, гледане на телевизия;</p> <p>демонстрира навици за правилно стоене на чина, носене на ученическа чанта;</p> <p>описва функционирането на слуховия анализатор и изброява изискванията за хигиената на ушите</p>	<p>показва умения за оптимално съчетаване на умствено, физическо натоварване, почивка и сън;</p> <p>демонстрира умения за използване на стратегии за ефективно учене;</p> <p>описва въздействието на шума върху нервната система; обяснява значението на физическата активност за физическото и психическото благополучие, тонус и самочувствие;</p> <p>демонстрира позитивно отношение и участва в активни форми на отдих</p>
Хранене	<p>класифицира храните в различните хранителни групи; класифицира храните според техните основни хранителни съставки;</p> <p>обяснява значението на различните видове храни и техните съставки за здравето;</p> <p>съставя елементарно балансирано дневно меню; различава годните от негодните храни;</p> <p>посочва и следва елементарни правила за здравословно хранене (по отношение на приемане и усвояване на храната, значението на сутрешната закуска и т.н.);</p>	<p>обяснява функционирането на храносмилателната система; описва значението на различните храни и начина на хранене за здравето;</p> <p>назовава функциите и източниците на витамини и минерали;</p> <p>разграничава различните начини на хранене - вегетарианство, разделно хранене и т.н.; разбира и обяснява взаимовръзката на храненето с другите ежедневни дейности и значението му за здравето;</p> <p>разбира и обяснява необходимостта от различно меню и</p>
Вода, почва,	<p>описва основните компоненти в състава на атмосферния въздух и етапите в кръговрата на водата, като коментира значението и важността на всеки компонент (атмосфера, вода, почва) според техните основни функции в природата и значението им за живите организми и за човека;</p>	<p>изброява основни източници на замърсяване на водата, почвата и въздуха;</p> <p>описва основни заплахи за компонентите на околната среда - напр. ерозия на почвата (следствие на изсичане на горите), промишлено и битово замърсяване на речните и морските води и на въздуха и др.;</p>

въздух	аргументира нуждата от опазването на чистотата на въздуха, водите и почвата и приноса на всеки отделен човек; изброява примери за подходи за пестене на вода в семейството и в общността и ги прилага; коментира взаимната обвързаност на компонентите	разграничава различните видове замърсители на въздуха и водата и влиянието им върху човешкото здраве; формулира практически мерки за подобряване на качеството на въздуха, водата и почвата и разработва проекти за опазване на чистотата им; свързва нивата и източниците на шум с ефекта им върху
	въздух, вода, почва, растения и животни;	човешкото здраве; илюстрира с примери съвременни подходи за намаляване на шума в градска среда; коментира възможни промени във всекидневното поведение и навици, които могат да доведат до намаляване на замърсяването на въздуха, водите и почвите
Енергия и климат	изброява различни източници и начини за производство на енергия и обяснява как те влияят върху състоянието на атмосферата и околната среда; оценява значението на пестенето на енергия за опазване на природните ресурси и формулира правила за поведение в семейството, в класа, в училището; коментира дейности от човешкото поведение, които представляват заплаха за озоновия слой, и обяснява начините за предотвратяване на разрушаването му; описва действието на ултравиолетовите лъчи върху човешкото тяло и начините за предпазване	класифицира енергийните източници и производства (въглища, нефт и природен газ; вода, вятър и слънце) съобразно въздействието им върху околната среда и осмисля понятието "зелена енергия"; проверява хипотези какво правят или могат да направят институциите, общностите и производителите замърсители за промяна в начина на производство и коментира стратегии за справяне с проблема в различни държави; обяснява взаимовръзката между промените в климата и природните бедствия (екстремни бури, наводнения, суша, опустиняване); аргументира значението на възможните дейности за запазване целостта на озоновия слой и на енергийния баланс в природата, като демонстрира степени на лична отговорност
Биологично разнообразие	коментира някой от основните начини за опазване на природата - различни видове резервати у нас и по света, разумно ползване на ресурсите, поддържане на чистотата в заобикалящата ни среда (вкл. в природни и урбанизирани територии);	изброява популярни видове, важни за общността видове, инвазивни, застрашени и изчезнали видове растения, гъби и животни, както и условията за тяхното съществуване; класифицира и коментира причините и заплахите, водещи до намаляване на биологичното разнообразие и изчезване на определени видове; участва в дискусии върху различни заплахи, напр. браконьерство, незаконна търговия със защитени видове, индустриално селско стопанство и др. и защитава аргументирано свои позиции; анализира значението на селското стопанство, туризма, лова, местните занаяти, традиции, обичаи, местни стопански практики, гъбарство, билкарство, добив на глина (хума), минерални води и връзката им с биологичното разнообразие; оценява значението на защитените територии и назовава

		<p>категиите защитени територии - резерват, национален парк, природен парк, поддържан резерват, защитена местност и природна забележителност; разработва идеи и проекти за опазване, възстановяване и устойчиво използване на биологичните ресурси, като подготвя предложения за действия за опазване на екосистемите; оценява ролята на всеки отделен човек за опазване и възстановяване на биологичното разнообразие и участва в дейности за съхраняването му.</p>
Потребление и отпадъци	<p>обяснява какво са отпадъци и как те са свързани с начина на живот на хората; описва и групира различните видове битови отпадъци според състава им - органични, пластмаса, хартия/картон, стъкло, метал, дърво, други (текстил, кожа, гуми); анализира влиянието на замърсяването на околната среда върху здравето на човека; изброява различни места, които хората замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за промяна; дава примери за опасни химични вещества и смеси, използвани в ежедневието, и посочва правилните начини за безопасна употреба, съхранение и изхвърляне; формулира правила за отговорно поведение, свързано с отпадъците, в паралелката, училището, семейството, на улицата, в градинките, в планината, на морето и др.</p>	<p>изброява и групира основните видове замърсявания на различните компоненти на околната среда; описва определени последици за природата и за човека и обяснява причините за тяхното възникване; коментира дейностите от човешкото всекидневие като източници на замърсяване; изброява и групира различните видове отпадъци според произхода им - битови, производствени, строителни, селскостопански, опасни; класифицира видовете замърсявания на основата на наблюдения и експерименти; коментира нуждата от повторно използване на материалите и разработва идеи и проекти за рециклиране; разграничава основните групи отпадъци по продължителност на разграждането им; изброява и групира продукти, съдържащи опасни вещества, и видовете химикали, използвани във всекидневието; формулира опасностите, свързани с тях; описва основните правила за съхранение и работа с опасни химични вещества и смеси във всекидневието; прилага основни правила за действие при инциденти с опасни химични вещества и смеси</p>
Общество и околна среда	<p>изброява организации, занимаващи се с опазване на природата; илюстрира различни места, които хората замърсяват, обяснява как става това и формулира предложения за</p>	<p>участва в обществени кампании, свързани с екологични проблеми, и оценява ролята и значението им за общността; познава различни източници на информация, свързана с опазването на околната среда;</p>
	<p>промяна; планира и участва в съвместни дейности за опазване на природата</p>	<p>разграничава ролята на институциите и на неправителствените организации, занимаващи се с опазване на околната среда; коментира варианти за принос на отделния човек и начина му на живот за опазване на природата</p>

Културни идентичности	познава различни измерения на културата - родова история, бит, обичаи, традиции, фолклор, ролеви модели, ценности; усвоява начални знания, свързани с колективната памет, от областта на литературата, изобразителното изкуство, музиката и др.; разпознава културно-специфични характеристики на етнически общности у нас	познава механизмите на функциониране на колективната памет в областите на историята, географията, литературата, изобразителното изкуство, музиката и др.; познава разликите между национална и етническа идентичност; разграничава спецификите на различните измерения на културната идентичност: етническо, религиозно, езиково, национално, регионално и др.
Културна осъзнатост	формира у себе си емпатични нагласи за разбиране на чуждото поведение; осъзнава ценността на взаимното обогатяване на културите, произтичащо от позитивни интеркултурни взаимодействия; отстоява значимостта на културата на неговата общност	познава действието на социални, културни и социалнопсихологически фактори, обуславящи формирането на стереотипи и предразсъдъци; развива у себе си саморефлексивни нагласи по отношение на собствената културна идентичност
Културни различия, толерантност и конструктивни взаимодействия	умее да идентифицира прояви на нетолерантност в отношенията между представители на различни културни общности; развива умения за взаимодействие с представители на други културни общности във формална (учебна) и неформална (свободно време - изкуство, занаяти, спорт, туризъм и др.) среда; развива умения за сътрудничество в мултикултурни екипи	познава значими исторически примери за проява на толерантност между представители на различни културни общности; умее да прави разлика между прояви на културни особености, които заслужават толерантност, от такива, които не заслужават; формира и прилага умения за преодоляване на стереотипи и предразсъдъци в процеса на интеркултурните взаимодействия; развива и прилага умения за разрешаване на конфликти в мултикултурна среда; включва се с готовност в училищни и извънучилищни прояви, свързани с интеркултурните отношения (съвместно отбелязване на културно специфични празници, фолклорни фестивали и др.)

VIII. ПРИМЕРНИ ТЕМИ ПО ГРАЖДАНСКО, ЗДРАВНО, ЕКОЛОГИЧНО И ИНТЕРКУЛТУРНО ОБАЗОВАНИЕ ЗА ЧАСОВЕТЕ, КОИТО НЕ СЕ ВОДЯТ ОТ УЧИТЕЛИ СПЕЦИАЛИСТИ, ПО ВРЕМЕ НА ЗАМЕСТВАНЕ НА ОТСЪСТВАЩ УЧИТЕЛ.

ЗДРАВНО ОБРАЗОВАНИЕ - ПРИЛОЖЕНИЕ № 2	ГРАЖДАНСКО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИЛОЖЕНИЕ № 1
Личната хигиена, чистота и здраве - правила, които са задължителни	Защо хората живеят в семейства
Болести и как да се предпазим	Ролята на семейството за формирането на младия гражданин
Болести на мръсните ръце	Дом, уют, сигурност
Разумно хранене	Отношения в семейството
Какво да направим при нараняване?	Що е род ? Родови характеристики
Рационално хранене Диетите-за и против	Семейството, другите общности и институции
Как да се храним и живеем здравословно	Общуване между родители и деца
Измамните блаженства - алкохол, цигари, наркотици	Заедно срещу домашното насилие

Здравословно хранене и вредата от диетите - анорексия , булимия	Самовъзпитание на волята - "Изгради се сам"
Пушенето - кой се нуждае от това?	Добрият гражданин
Дрогата - изкушението, което не си струва да опитваш	Лични и граждански ценности и потребности
Алкохолът - опасност за човешкия живот и човешкото здраве	Демокрация
Момичета и момчета	Какво означава да имаш право
Пубертетът и хигиена на човешкото тяло	Конституцията на България
Младите хора и зависимостите	Всяко дете има право на закрила
Пубертет - как да подготвим децата?	Моите права и правата на другите
Опознай себе си	Училищна собственост
Карта на сърцето	Училищен правилник
Хигиена на половата система. Психично здраве	Войната и мирът
Проективни тестове - Измерване нивото на самопознание	България в света
ЕКОЛОГИЧНО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИЛОЖЕНИЕ № 3	ИНТЕРКУЛТУРНО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИЛОЖЕНИЕ № 4
Човешкото всекидневие - източници на замърсяване	Заедно
Видове отпадъци - битови, производствени, строителни и др.	Аз ходя на училище
Видове замърсявания на околната среда - последици	Кой съм аз?
Водата - природен ресурс и основен фактор на живот	Ние си приличаме, ние сме различни
Категории защитени територии	Различията
Екологични проблеми - природни бедствия	Проблемни училищни ситуации
Разделно събиране на отпадъци . Рециклиране	Нашият клас
Как пестим електричество?	Лесно ли е да бъдеш толерантен?
Как пестим вода?	Конфликти в мултикултурна среда
Кои са вредните газове в атмосферата?	Да приемем различния до нас, защото и ние сме различни от него
Растенията - белите дробове на нашата планета?	Медиите и глобалната мрежа в обществения живот
Как да се грижим за растенията в нашия дом и класна стая.	Новият наркотик Интернет - как да се спасим
Глобалните проблеми	Конфликтите - как да ги разрешаваме
	Не на агресията и насилието
	Толерантност, търпимост, уважение към другите и към себе
	Приятели и врагове - междуполово разбирателство
	Общуване с връстниците
	Моята личност и моят свят
	Напред - разбирайки се, уважавайки се, доверявайки се